

פעולתן של המצוות והעבירות

1. שווית רב פעלים חלק ד - אורח חיים סימן ב :

בענין בתים של תפלין שאין מרובעות ובענין הרוצעות שמעובדים בידי גויים. הנה נודע בענין הבתים של תפלין ראש ודד שהוא עושן פה עירנו בגדי יערוד יעד מושנים קדמוניות ולא היו מרובעות עד שם נראי בווש הריאות שאינן מרובעות ולא אוצריך לבדוק במוחגה ובכלי המדה ובזמן רבינו הגדו מורי זקיני הרב רבינו משה ח"ל בא פה עירנו החכם היקר רבינו זלודה אשכנזי ז"ל שהיה מוטשבי דמשק ע"א והוא בקי בכמה מלאכות וטעו לפניו הרב מורי זללה"ה ע"ז התפלין שאינם מרובעים והוא שלא לאל דין ללמד את האמניס לשעות מרובעים והרב מורי זלה"ה אחר שעין בדברי הפסוקים בדבר הזה וחסכים לפוסלם ואשר דבר זהה הרב קרבע אשר "אל איח"ס"ז ז" בוארך ע"ש איז הכריז בכל בתי כנסיות שכל התפלילן שלובשין אנשי העיר הס פסולן. ומעתה יהו לבושים התפלילן שלהם ללא ברכה עד שלמדו לאמן לעשות מה חדש לתפלין מרובעים אשר יהיה רבועם שלם וכון ומכוון במוחגה ובכל הצל ררכיכים לשעות בתים חדשים וברכו עליהם וכן היה קהה למקטון ועד גדול כלום לא ברכו על התפלילן וזה שיב' חר"י אשכנזי ז"ל הנה עם האמון ומס לילה ולמדו לעשות התפלילן מרובעים הילב ומוכנים במוחגה ובכלי המדה או כל הקהה עשו בתים חדשים וברכו עליהם ואף על פי שהיה הדבר הזה מודע לאלו לומר שלא יאש עיר וחדרי הקהה גם אצל קצת מוחמיים שבער אמרם כי חרפה היא לנו גודלה בגדי יער אמן תפלין כשרים ע"ז לא יוכל לעכב בדבר הזה כי מי יכול לפתח פיו לפני הרב מורי זלה"ה ומיו יכול למלות פיו ובעל כרכום כפפו ראשם לקיים גורתו ועל ידו זכו כל הקהה גדול שביר פה אשר היא עיר ואם בשירהל למקטון ועד גדול במצוות הגדולה הזאת של תפלין לעשותה בתקינה. צדקה היא עשה זכה וזיכה את הרבים

5

10

15

20

25

30

35

40

45

50

55

2. ואנא עבדא עלה על לבי לחזור על עניינים אלה וויאצא בהם בדבר שהוא פסול מדין, והוא שיונגן

בו ביטים מקדמת דנא, אם נאמר ח"ו לא עליה בדים מצחה תקנה, וכחה תהא כאשר נהנה, למשה רעה מהימנא, ומסרה לעדנה אמרה, איך ח"ו מהם תחרונה, מצחה גדולה ועלונה, העומדת אל ראש פנה, הנוהגת בכל יומא וויאמה ובכל זמן וויאדנא, ומלהת כדנא, אין הדעת ייסבלנה.

3. שווית רב פעלים חלק ד - אורח חיים סימן ב :

ועל זאת מצאת תרופה אשר יצאה מפי רב קדמון שהביאו הגאון חר"ד ז"ל בדבש לפי והעתיק דבריו הרב הגדול מהר"ב בספר לב חיים ח"ב סי' יו"ד י"י, שג הוא ז"ל נתעורר בדבר כיווץ זהה וככתב ז"ל הנה ראתה לרבות הגדול חר"ד ז"ל בס' דבש למי מערתך ז' אותן ד' שהביא משם ספר שבלי הלקט ח"א כי שבלת ח' שכותבת בשם דול זול וכל איש מקבל שכר כל מה שראו באם דעתו מכון לשם שהרוי אתה רואה שתפלין שתפרן בפשตน פסולים כדامر פרק אלף הולקין אמר רב חזין לתפליל דבי חבבי דתפני בכתיננא ולית הלכתא כוותיה ובודאי דרבבי חייא הגדול היה לו שכר תפלין כשר החסדים ואעפ"י שתפרות בפשตน עכ"ל הרי נאה ואילו דכפי ההלכה היה תפלין פסולין עכ"ז כל שלדעתו מכון לשם קלים המוצה יש לו שכר תפלין עכ"ל עכ"ש.

4. שווית רב פעלים חלק ד - אורח חיים סימן ב :

ואביא ראייה בס"ד לזה ממש בגמרא דהו ר' יוסי י"ד ע"ב א"ר נחמן בן יצחק גדולה עבירה לשמה ממוצה שלא לשם טבורה ר' מישים יעל וכוי ע"ש, הרי כאן המעשה עצמה עבירה היא עכ"ז כיוון דהוכונה הייתה לש"ש = לשם שמים י"ש לו שכר גדול וככ"ש הכא בנ"ד בהיאقا שהיה פיסול במצוות דין עבירה דזולין בתר כוונתו שהוא כיוון לש"ש לעשות מצוה כי למראה עניין זו היא מצחה גמורה ושלמה ועשה לש"ש דודאי של שכר שלם ואיפיל הייכא דהוה בה נמי עבירה כגון ברכה לבטלה בענין פסול תפלין וכיוצא מאם הנה נקרה עבירה לשם ולא גרע מהא והרי אמרין עבירה לשמה יש לה שכר גדול דכתיב מנסים באחד תבורך מאן נינחו שרה רבקה רחל ולאה וגם לפוי המשקנא הוא מסיק דעתה לשמה היא כמצווה שלא לשמה דעת לה שכר ודוק היבט.

5. שווית רב פעלים חלק ד - סוד ישרים סימן ו :

שאלת. אדם ששתה משקה והיה בו נמלה או יתוש באופן שלא היה גרמא לזה מעצמו אלא קרה לו הדבר הזה באונס גמור באופן שאין להחשימו ולומר היה לו להשמר ולא נשמר. וכן שוחט מוסמך ויריש ששגה לשחות בסיכון פגומה בשוגג לא הרגיש ואכלו הבשר אנשים כשרים. או שוחט מותא

אשר נבדק והופקד עפ"י חכמים ומוחזק ליר"ש אך היה רשות בשתור והאכיל לישראל נבילות וטיריפות. אך דין של אלו שאכלו לפיו תומם ולא הודיע להם הדבר הרע לא מתחילה ולא בסוף אם נתנה נפשם בטומאה זו דגבלות ושקצים דכתיב בהן ולא הטעמו בהם וטמאתם בסמ"ר יורנו מוציא ושבמייה.

...
60

תשובה. בריה טמאה וכן בשר נבלה וטוריפה אין גופם מטמא נש האדם ואף על גב דכתיב בהן וטמאתם בסמ"ר יורנו שאכלו שורה למחר שוגוף מטמא נש האדם. אלא כל דבר אסור וטמא עליו בח רוחני של טומאה וכשאדים יכול אוטו שורה אותו בח הטמאה על האדם ונכנס בו מטמאו אומנם אם הוא אנוס גמור שאינו יודע כלל מן האיסור והטמא וגם אין לו תלות בו גרמא שהוא גום לעצמו שיכשל בשגגה או אם אבל אותו דבר ההאסר והטמא לא שירה על האדם אותו לחטואה של אותו דבר ואין רשות לכך החטואה ליננס בו ולא להיות נוגע בו. וכיוצא בזה כאמור על גל אמר הקדוש בעילות שלו מאחר שהוא באונס גמור לא נגע בה כח הקליפה והרע של הגנות שלו ולא שורתה הקליפה עליה.

70

6. דרישות הר"ן הדרosh האחד עשר:
ומפורש עד בתמורה, שאון צרך לומר שה אין ראי שニימשך אחר הנבאים הפק הסכמת החכמים, אבל גם אם יספקו החכמים בדבר מה, אין [ראו] לנו שניקח ביאר הספק ההוא על פבי, אבל יותר טוב שייאר הדבר בספקין, שאמרו שם (טו א) שבימי אבל של משה נשתכחו שלוש מאות הלוות, ואמרו לו ליהושע שאל, ואמר להם לא בשימים היא (דברים ל יב). ונאמר עוד שם שעמדו עליו כל ישראל לסקלו, ואמר לו ברוך הוא, לומר לך אי אפשר, לך וטוריך במלחה.

75

7. והנה יש כאן מקומות עיוון, כי זה ראוי שימוש על דעת מי שיחשוב שאין טעם למצות התורה כלל, אלא ככל נמשכות אחר הרצון בלבד, ולפי זה אחר שהדבר מצד עצמו אינו ראוי להיות טמא או טהור דרךispiel, אבל מה שטמאתהו או טיהורתהו נמשך אחר הרצון בלבד, הנה אם כן לפיזה, הנמשך אחר כל מה שייתו חכמי הדור, (ש)אי אשר שהיינו דבריהם על הפק האמות, אי אפשר שימוש מהענין ההוא בפשטוינו דבר מגונה כלל. אבל אחרי שאנו לא נבחר בזה הדעת, אבל נאמין שככל מה שמנעתהו התורה ממנה, מזיק אלינו, ומוליד רושם רע בענפושתוינו, וכך על פי שלא דעת סיבתו, לפי זה הדעת, אם כן כשים כחמים בדבר אחד טמא שהוא טהור, מה יהיה, הלא הדבר ההוא יזיק אותנו ויפעל מה שבטענו לפועל, והוא על פי שהחכמים שוואו טהור. אולי סיכימו הרופאים על אחד הטענו שוואו, והוא על דרך משול חום במעליה רביעית, שאון ספק שלא תmesh פועלות החום בגוף כפי מה שיכימו בו הרופאים, אבל כפי טבאו בעצמו. כן הדבר שאספה לנו תורה מצד שהוא מזיק בנפש, אך ישתנה טבע הדבר ההוא מצד שהסבירו החכמים שוואו מותר, וזה אי אפשר, רק על צד הפלא. והרי ראוי אם כן יותר שנקנשך בזה על פי מה שתברר לנו מצד נביא או בת קול, שעל דרך זה נתברר לנו אמתית הדבר בעצמו.

80

8. דרישות הר"ן הדרוש האחד עשר:
[והטעם שבחורה התורה למסור הכרעת הספיקות לחכמים, ולא מסרה לנביים, לסייעות רשות, שדבר ברור שאון הנבאים מתנבאים בכלל עת, ואם כן מה נעשה בהים אשר היה דבר ה' יקר אלינו. ועוד שגלו ויידע היה לנו, שהבאה לא שפעת אלינו תמיד, אבל יגוע עת שייגרם עוניינו לטהום חזון ונביא, ואם הכוונה הספיקות ולהיא נסורת לנביים, מה שנעשה בזמנ אין חזון נפרץ, שוטט לבקש את דבר ה' ולא נמצא. וכן חכמו גורה שתימסר הכרעה לחכמים אשר לא סר ולא יסור, כמו שהובחנו על זה (דברים לא, כא, שבת קלח ב) כי לא תשכח מפני זרעו. ועוד שאון נבואת הנביא שצוטנו התורה הימשך אחר דבריו, בעניין שלא יהיה אפשר שיפול בו ספק אם היא אמיתית אם לאו, כמו שיתברר לנו. וכן בחרה התורה יותר, שתימסר הכרעה לחכמים שיכימו עלייה בטעם וראיה, משתימסר לנביא, אחר שלא יתאמנו דבריו כי אם מצד האות, ואנו אוות אפשר שיחיו דברים בגו.]

95

9. ואני סובר עוד, שאי אפשר שימוש ממה שיבריעו הסנהדרין הפסד בנפש כלל, גם כי יאכילה דבר האיסור ושיאמרו בו שוואו מותר. לפי שהתקיון אשר ימשך בנפש מצד הכרעה למצות החכמים מורי התורה, הוא הדבר היותר אהוב עצמו, כאמור (ש"א טו כב) הנה שמעו מזבח טוב, ותיקון החוא יסיר הרע אשר הוא מועתך להתילד בנפש מעד אכילת הדבר האסור החוא. וכיוצא בדבר זה בעצמו יקרה בಗוף, כי המאכל המזוק, כשאכלו האוכל לעעת שמעיל אליו, הנה מחשבתו תפעל באוכל החוא, ויסור ממנו היזוק, אם לא שיהיה מופלג. כן העניין שימוש האדם אחר מצות הסנהדרין, גם כי ישיגו ויכירו בדבר האסור שהוא מותר, הימשכו אחר עצמן, והיותו ממשך אחריהם, יסיר מנפשו

100

105

110

כל אותו רוע שהיה ראוי שיתילד מצד אפשרות הדבר האסור ההוא. וכן צותה התורה ואמרה לא תסור מן הדבר אשר יגידו אליך ימין ושםא

10. רמב"ן ויקרא:

על בן אמור ואנשי קדוש תהיו לי, ככלומר אני חפץ שתהיו אנשי קדש בעבר שתהיו ראוים לי לדבקה
בי שאני קדוש, לפיכך לא תגלו ונשותיכם באכילת הדברים המתוועבים, וכך אמר) ויקרא יא מג-
מוד) אל תשאצטו את נפשותיכם בכל הארץ השורץ ולא תטמאו בהם ויטמתם בסם, כי אני ה' אלהיכם
ו התקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. והנה השרכחים משקצין הנע, וטורפה אין בה שקו,
אבל יש בשמייה ממנה קדושה".

115

11. יומא ל"ט:

"תנא דברי רבי ישמעאל: עבירה מיטemptה לבו של אדם, שנאמר +ויקרא יא+ ולא טמאו בהם
וניטמתם בסם אל תקרו ונטמאתם אלא וניטמטם".

120

12. ילקוט שמעוני פרשת קדושים:

"אמר רבי אלעזר בן עזריה מנון שלא אמר אדם אי אפשר לאכול בשוד חזיר אוי אפשר ללבוש כלאים
אי אפשר לבא על העורוה אלא אפשר אבל מה עשה ואבוי שבשים גור עלי, תלמוד לומר ואבדיל
אתכם מן העמים להיות לי, נמצאה הפורש מן העבירה מקבל לעליו על מלכות שמים",

125

13. ויקרא רבה פרשה י"ג:

"אמר רבי תנומס בר חנאי משל לרופא שנכנס לבקר שני חולים אחד לחווים ואחד למיתה אמר
לזה של חיים זה תאכל וזה לא תאכל ושאינו לחיים אמר כל דבריו הבו ליה כך עובדי כוכבים שאין
לחמי העווה"ב כתיב בהם) בראשית ט (כירק עשב נתני לכט את כל, אבל ישראל שהם לחיי העולם
הבא זאת הבחמה אשר תאכלו".

130

14. שוויין וורה דעתה סיכון פ"א סעיף ז:

"חלב בותית בחלב ישראל, ומ"מ לא יניתו תינוק מן הכותית, אם אפשר בישראל, דחלב כותית
מטemptה הלב (ר"ג פ"מ שם הרשב"א). וכן לא תאכל המינקת, אף ישראלית, דברם האסורים
(הגחות אש"ר). וכן התינוק בעצמו, כי כל זה מזיק לו בוקנותו. (ועיין בש"ך ובטעז' שמדובר באשה
שאכלת אסוח בזמן פקוח נשף).

140

15. רש"א יבמות ק"יד:

"מפני שטבע של ישראל נה יותר, משום שרגילי במצוות, והם רחמנים ובישנים בטבע אף חלבו
מגדל טבע כיוצא בהן",

145

16. ילקוט שמעוני פרשת קרח רמז תשנ"ד:

"יאת חקת התורה, כוותי אחד שלא את רבן יוחנן בן זכאי, אמר ליה אלין מלין דאתון עבדין נראין
כמן כשפים, מביאין פרה ושורפן אותה וכותשן אותה וונטלין אותה אף ואחד מכם מטמא לאות
ומיין עלי, שתים ושלש טיפין ואומר לו טהרת, אל"כ נכס רוח תזוזית באוטו האיש מימיו איל לא,
אי"ל ולא ראית אDEM אח שיכנס בו רוח תזוזית אי"ל חוץ, אי"ל ומה עשוינו לו נאי"ל מביאין עיקריין
ומעשנן תחתינו ומרביצין עליו מים והוא בורתה, אי"ל ישמעו איזנץ מה שפיך מדבר, כך הרוח הזה
רוח טומאה היא, דכתיב וגם את הנבאים ואת רוח הטומאה עביר מן הארץ, וכיון שייא אמור לו
תלמידיו [בב] לזה דחתת בקינה לנו מה אתה מшиб אל' חיכם לא המות מטמא ולא המיס מטהרין
אל' אמר הקב"ה חוכה חקקתי גורה גורתاي איתי רשותי לעבור על גורתاي".

150

17. אוצר המדרשים איזונשטיין עמוד תע"ה:

"יעץ הדעת טוב ורע, אמר רבינו פונס ב' יאיר: העץ הזה עד שלא אכל ממנו אדם הראשון לא נקרא
שמו אלא עד בלבד כשר כל העצים, אבל משאכל ו עבר על גירותו של הקב"ה נקרא שמו שדי הדעת
טוב ורע על שם סוף, כמו שמצינו בדברים ריבים שנכתבו שם תחלה על שם סוף כמו וכיה את כל
שדה העמלקי) בראשית י"ד (ולמה קרא שם טוב ורע שהודיעו הקב"ה שלא יאכל ממנו לא טוב
ולא רע כמו שאמר לבן השمر לך מדבר עם יעקב מ טוב ורע) בראשית ל"א, לא נוכל דבר אליך
רע או טוב (שם /בראשית/ כ"ד), ואומר לא יברך בין טוב לרע) ויקרא כ"ז (ומכאן (ומנין) אלו

155

160

אשר נבדק והופק עפ"י חכמים ומוחזק ליר"ש אך היה רשע בסתר והאכיל לשישראל נגילות וויפויות. אך דינם של אלו שאכלו לפי תוםם ולא נודע להם הדבר הרע הזה לא בתהילה ולא בסוף אם נטמאה נפשם בטומאה זו דוגבאות ושקצים דכתיב בהן ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם יורנו מחייא ושבכם".

תשובה. בריה טמאה וכן בשר נבלה וטורפה אין גופם מטמא נפש האדם וכך על גב דכתיב בחז"ה
ונטמאתם בס אין הכוונה לומר שగופם מטמא נפש האדם. אלא כל דבר אסור וטמא שורה עליון כי
רווחני של טומאה וכשאדם אוכל אותו שורה אותו כי הטמאה על האדם ונכנס בו ומטמאו אmens
אם הוא אנוס גמור שאינו יכול מן האיסור והטמא וגם אין לו תלות בו גראם שהוא ולעמו
שייכל בשאגה ואם אבל אותו דבר האיסור והטמא לא יהא רוח על האדם אותו כי הטמאה של אותו
דבר ואין רשות להכח הטומה לאיכנס בו ולא להיות נוגע בו. וכיוצא בהזה נאמר על יעל שאמיר הקדוש
ברוך הוא שמי מעיד עליה שלא נגע בה אותו רשות והדבר יפלא והלה ז' בעילות בעל אף העני כי
בעילות שלו לאחר שהי באנוס גמור לא נגע בה בכ הקליפה והרע של ההזנות שלו ולא שרתה הקליפה
עליה.

6. דרשות הרין החדש אחד עשר
ומפרוש עד בתמורה, אצין רקך לומר שאין ראו שמי שמי שמי הפק הסכמת החכמים,
אבל גם אם יספיקו החכמים בדבר מה, אין [ראוי] לנו שניחק ביאור הספק הזה על פיו נבי, אבל
זהו טוב שישאר הדבר בספקו, שאמרו שם (טו) שבמי אבלו של משה נשתחחו שלוש מאות
הילכות, ואמרו לו ליהושע שלאל, ואמר להם לא בשמיים היא (דברם לי). ואמר עוד שם שעמדו
עליהם כל ישראל סקללו, ואמר לו הקדוש ברוך הוא, לומר לך אי אפשר, לך וטורון במלוכה.

7. והנה יש כאן מוקום עיון, כי זה ראוי שימשך על דעת מי שייחסו שאין טעם למצות התורה כל-אליא כלון נMSCות אחר הרצון בלבד, ולפי זה אחר שדבר מרצד עצמו איןנו ראוי לחיות טמא או טהור דרכ' משולש, אבל אם שטימאותו או טיהרתו נמצש אורה רצון בלבד, הנה אם כן לפיו זה, הנמשך אחר כל מה שהוא כחמי הדור, (ש)אי אפשר שיש הינו דבריהם על הפך האמת, ואילו אפשר שמשך המהען הוא בפושטוינו דבר בגונה כלל. אבל איך ישארח לנו בחזרה בה הדעת, אבל נאמני שככל שמנעתו התורה ממנו, מזיך אילינו, ומולד רשות רע בנטשותינו, ואך על פי שלא דע סיבתו, לפי זה הדעת, אם כן כשיםיכמו החכמים בדבר אחד טמא שהוא טהור, מה יהה, הלא הדבר ההוא יזיק אותנו ויפעל מה שבטענו לפועל, ואך על פי שהסיכימו בו החכמים שהוא טהור. ואילו יסיכמו הרוזאים על סם אחד שהוא שווה, והוא על דרכ' משל חום במעלה ריביעית, שאין ספק שלא תמושך פעולת החום בו כמי שהרוזאים, אבל כפי טענו בעצמו. כן הדבר שארח לנו תורה מצד שהוא מזיך בנפשו, אכן, איך שנותנה טבע הדבר החכמים שהוא מותר, זה אי אפשר, רק על דרכ' זה נתברר לנו אמריתת הדבר בעצמו.

8. דרשות הרין החדש עשר: [הטעטס] בהברה התורה למסרים תכונות היפות לחקמים, ולא מסרה לנביאים, לסייעות רבות, שהדבר בורר הכרעת הספיקות לחקמים, והם מעשה לנביאים אשר היה דבר אלינו. ועוד שגלו וידעו היה פניו, שנחנוכה לא שופעת אלינו תמיד, אבל ייגע עת שיירגמו עונינו לסתות חזון ונביה, ואם הכרעת הספיקות תהיה מסורת לנביאים, מה מעשה בזמנן אין חזון נפרץ, נשוט לבקש את דבר יה' ולא מצאה. וכן חכמתו גורה שתימסר התרבות לחכמים אשר לא סר ולא יסורי, כמו שהובתו לנו על זה (דברים לא כא, שבת קלח ב) כי לא תשכח מפי זורע. ועוד שאין נבאות הנביא שצוטנו התורה הימשך אחר דבריו, בעניין שלא יהיה אפשר שיפול בו ספק אם היא אמיתית אם לאו, כמו שיתברר לפניו. וכן בהברה התורה וותה, שתימסר התרבות לחכמים שישיכמו עליה בטעם ורורו, ממשיכס לנביא, אחר שלא יתאמתו דבריו כי אם מצד האות, ואותו אפשר שהוא

9. ואני סובר עוד, שאי אפשר שימשך נמה שיכריעו הסנהדרין הפסד בנפש כלל, גם כי אכן ידבר האיסור ושיאמור בו שהוא מותר. לפי שהתקיון אשר ימשך בנפש מצד ההכרעה למצוות החכמים מורי התורה, הוא הדבר הייתור אהוב אצלו, כאמור ע"י טו (ב) הנה שמוען מזבח טו, ותיקון החאה יסוד רוע ואשר מועוד להתקיים בהPsi' אכל על דעת שמעיל אלו, הנה מהשבעתו הפעל באוכל יקירה בוגן, כי המאל תמיון, כייאלהו הראול על שמעיל אלו. והוא מושבון הסנהדרין, כי ישנו וככיו בדבר האסור שהוא מותר, המשיבו אחר עצםם. והיוינו מושב אחדתיהם. סייר מגנסו